

Frederik Feys

Open wetenschap als medicijn

Frederik Feys is seksuoloog en bestudeert als doctoraatsstudent aan de Vrije Universiteit Brussel de invloed van de psyche bij wetenschappelijk onderzoek. coachpraktijk.be/research

Een professor-onderzoeker van de VUB kreeg deze week zijn ontslagbrief omdat hij zijn studies graag wat bijmasseerde. Die bestraffing heeft alvast één voordeel: betrokken partijen zoals universiteiten, fondsenverstrekkers, ethische commissies, regulerende overheden en tijdschriften hoeven niet te kijken naar het eigen functioneren. Zij blijven buiten schot. En dat is een gemiste kans.

Want het ontslag was in de media de opmaat voor een kritische blik op wetenschappelijk onderzoek. Uit een enquête blijkt dat 64 procent van medische onderzoekers vermoedt dat er met studieresultaten gesjoemeld wordt.

En dat allemaal onder de immense druk om – liefst positieve – studieresultaten te

In een open wetenschaps-model zouden sponsors en universiteiten zinvol onderzoek aanmoedigen, waarvan de gegevens vrij toegankelijk zijn

kunnen publiceren. De medische wetenschap lijkt ernstig ziek. Wij stellen de “open wetenschap” voor als doeltreffend medicijn.

Maar laat ons eerst nog even de diagnose stellen. De ziekte is immers ernstiger uitgezaaid dan gedacht. De helft van de klinische, op mensen geteste onderzoeksresultaten wordt gewoonweg niet gepubliceerd. Onderzoek betaald door de farmaceutische industrie – de norm in medisch onderzoek – vindt vaker positieve resultaten. Een gunstige bevinding maakt twee keer meer kans op bekendmaking. Een niet gewenste onderzoeksbevinding verdwijnt dus regelmatig voor eeuwig in de vergeetshuif. Hoe weten we dan of een behandeling helpt? Ze kan evenzeer ook schaden.

Suikerklontje

Hoe zou het zijn als de Belgische overheid destijds wist dat de fabrikant van het vogelgriepvaccin meer dan de helft van haar onderzoek niet vrijgaf? Dan zou ze beseffen dat de mogelijkheid bestaat dat het vaccin voor de bevolking even werkzaam is als een banale pijnstiller. Dan spendeerde ze er waarschijnlijk geen gemeenschapsgeld aan. Hoe zou het zijn als we alle gegevens hadden over antidepressiva? Dan zouden we ze niet meer terugbetalen, want we weten ondertussen dat er heel wat pillen even goed werken als een suikerklontje. Jaarlijkse besparing: 467 miljoen euro.

En dan is er de open wetenschap. In dit model zouden fondsenverstrekkers en universiteiten onderzoek aanmoedigen dat zinvol is. Onderzoek dat beantwoordt aan het welzijn van patiënten en samenleving. Wetenschappers zouden vooraf een gedetailleerd plan maken en dat op een website plaatsen die voor iedereen toegankelijk is. De ethische commissie zou de start van het onderzoek toelaten op voorwaarde dat de resultaten – ongeacht ze positief of negatief zijn – bekendgemaakt worden. Onderzoekers zouden gegevens meedelen in open, vrij toegankelijke tijdschriften. Deze hanteren strikte richtlijnen omtrent wat moet vermeld worden en de verplichting anonieme onderzoeksdata te delen met de wetenschappelijke gemeenschap.

Ten slotte: beloon open wetenschap met universitaire promotie. Alleen zo bevrijd je de medische wetenschap uit het al te strakke korset waar ze zichzelf in heeft gepropt.